

Delavska Pravica

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—. ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Narod

Zavest pripadnosti slovenskemu narodu je v nas jasna in odločna. Terja jo klic naše krvi, naša vera nam narekuje do naroda ljubezen. V javnem življenju smo v narodu opredeljeni za načela krščanskega socializma. Če prevedemo ta načela v dejanja, smo prepričani, da s tem podpremo pretežno večino sonarodnjakov, ki so v gospodarsko-političnem napredovanju take opore potrebni. Ta načela v današnji gospodarski izgradnji morejo zajeti cel naš narod in mu ne nasiljujejo njegovih verskih in moralnih osnov, streme pa za močnim idealnim stanjem, v katerem bi bili vsi njegovi člani zavarovani za potrebne stvarne dobrine in za rast in napredek vseh panog njihovega izživljanja.

Vemo, da večina sonarodnjakov ni z nami. Slovenstvo nam je v skupni lasti z drugimi skupinami, ki so nam tudi nasprotne. Narekuje pa nam ljubezen do naroda, da tudi te spoštujemo in da nam je Slovenec vedno najbližji brat. Zmede življenja in glav ta čut povezanosti bratov med seboj ubijajo. Močno nam udarjajo v obraz pljuski, ki namembno hočejo narod razdvajati in mu skupne poglede na življenjska vprašanja omejititi in obiti. To so udarci sekire na korenino in jih obsojamo v prepričanju, da pri bitnih vprašanjih Slovenci bodo v eni vrsti, ali jih ne bo. Mi bodimo dovolj trdni, da nas ne sme biti strah, če naši prišasti stoji v narodovi potrebi skupaj s Slovenci drugih nazorov, kadar višja organizacija, to je narod, tako razvrstitev zahteva.

Čut povezanosti in skupnih teženj v Slovencih gojiti nam bodi v narodnem delu prva naloga.

Višek rasti vsakega naroda vidimo v onem položaju, ko narod v enakopravnem odnosu s sosedi »sam si vero volji in postavec. Ta višek more doseči narod le, če je notranje zadosti izoblikovan v zavesti te pravice.

V to svrhu je potrebno zastaviti vse vzgojne vplive v narodu v tej smeri, da se vsak zaveda svoje narodne pripadnosti. Hkrati mu je narodno misel treba vključiti v vse dnevne probleme, da je vedno sposoben samostojno premotriti, koliko je v vsakem vprašanju prizadet neposreden narodov prid in v koliko je narodov prid le sredstvo za omamljenje narodove žuječnosti. Ustvarjati moramo tudi razpoloženje, da za resnična narodova vprašanja pretrpimo tudi napore in žrtve.

Veliko današnjih težav moremo pripisovati ravno pomanjkljivosti prave vzgoje v preteklosti. Priznavamo radi zasluge v narodu in hvaležni smo zanje, obtožujemo pa tudi krivdo, če so predniki sredstva in moč imeli, pa so po nepotrebnem narodove sile trosili in jih zavajali v ohromelost. V isti račun moramo pisati tudi obledelost in zmaličenje narodne zavednosti v taki meri, da so zrasli in delali Slovenci, ki so spotoma kleenili in zdvomili in šli iskati rešitve svoje slabosti tudi izven našega naroda.

Preusmeriti narodovo vzgojo v zrelejšo obliko nam bodi druga naloga.

Teh dveh potreb se zavedimo, s požrtvovalnostjo brate istega duha poverujemo, vzgajamo sebe in osvetlimo s to mislijo tudi brate. Veriga 40 rodov na naši zemlji je tako delala, v ena in štiridesetem delajmo mi tako.

Krekova knjižnica

Izšla je tretja knjiga naše »Delavske založbe« — »Hagarin sin«. Naročniki jo dobe še te dni. Knjiga je po svoji izvirni opremi in vsebini nekaj posebnega. Uverjeni smo, da jo bodo člani z veseljem sprejeli in priporočili tudi svojim prijateljem, da se na knjige naše »Krekove knjižnice« naroče.

Jože Gostinčar:

Žensko vprašanje

Za žensko vprašanje se mi Slovenci kot kulturni evropski narod veliko premalo brigamo. To vprašanje smatramo pri nas za nepotrebno. Toda temu ni tako. Tako smatranje o ženskem vprašanju dokazuje, da smo še daleč od kulture in poštenega razumevanja pravičnosti. Ženske vidimo danes v vseh panogah kulturnega in gospodarskega življenja, kjer vrše isto nalogo kot moški. Ženske vidimo na prestolih, v vladah, na poslanskih sedežih, na vseučilišnih stolicah kot profesorice, na gimnazijah, na meščanskih šolah, na raznih strok. šolah, po raznih drugih vzgojevalnih zavodih in osnovnih šolah, kjer vrše v prid človeštva svojo izobraževalno in dobrodelno misijo. Če malo pogledamo ženske redovniške šole ali bolnišnice, vidimo, da so tam žarišča ženske prosvete, srčne kulture in delavnice ljubezni in usmiljenja do sočloveka. Žena je zdravnik, odvetnik, sodnik, državni in privatni uradnik v vseh panogah uradniških poslov. Žena je, prisiljena po razmerah, tovarniška, rudniška, železniška, tramvajska, trgovska delavka. Žene so kuharice, sobarice, varuhinje otrok, kuhinjske pomočnice, gostilniške točajke, kavarniške strežnice, domače učiteljice, šivilje, trgovske pomočnice, delavke po tiskarnah in knjigovoznicah. Žene so samostojne trgovke, obrtnice, gospodinjice, in kar je najvišje in najčastitljivejše — one so matere. Ko bi žena ne bila nič drugega kot mati, bi zaslužila vse priznanje družbe in tudi politične pravice, katere ji nerazsodnost precejšnjega dela moških ne priznava. Toda taki pojavi so se prikazovali tudi v onih državah, ki so končno ženam priznale volilno pravico, in jih s tem izenačile v državljanstvu z moškimi. Seveda so tudi ženske same najmočnejše zahtevale zase to pravico. Kaj vse je počela Angležinja

Pankhurst kot voditeljica ženskega pokreta v Angliji. Pri vsaki priliki so po vsej Angliji bučno nastopale v dvoranah in po ulicah. Voditeljice pokreta so bile velikokrat vtaknjene po raznih policijskih »magazinih« za nemirneže. Končno so zmagale in dobile volilno pravico. Seveda se Anglija zaradi tega ni porušila, pač pa je dobila v parlament izvrstne zagovornice reda.

Tudi pri nas bo šlo naprej s to zadevo. Prve dni decembra l. l. se je vršil na Sušaku sestanek zveze jugoslovanskih mest, na katerem so zahtevali spremembo zakona o mestnih občinah. V tozadevno resolucijo na vlado so postavili tudi željo, da se za občinske volitve da tudi ženskam volilna pravica. Ta sklep je samo pozdravljati, ker je dosleden življenju in zaradi tega pravičen. Ženska opravlja povsod, razen v gospodinjstvu, iste posle kot moški. V gospodinjstvu pa nič manj važnega kot moški v gospodarstvu. Ako države smatrajo za velik kulturen napredek to, da morejo ženske doseči najvišji akademski čin in vršiti po tej stopnji tudi vse službe in posle, je naravno, da jim morajo dati tudi iste državljske pravice kot moškimi. Ako morajo ženske delavke po tovarnah in podjetjih vršiti težko delo, jim pripadajo tudi pravice. Ako je ženska samostojna gospodinja ali omožena soproga in gospodinja, ali pa mati, ji nima nihče odrekati pravice do sogospodarstva v državi ali občini. Vprašanje ženske državljske enakopravnosti se tiče vsega naroda. Zato bi bilo pravilno, da se v tem pravcu prične letošnje leto živahno gibanje. Posebno delavke in uslužbenke vseh vrst naj se zdramijo iz dolgotrajnega spanja in naj začno delovati za svoje pravice. Zaspincu ne vzhaja solnce!

Križnik Filip:

Sedanja in bodoča naloga kršč. socialistov

Na stalno se ponavljajoča vprašanja, za čim stremimo v javnem in zasebnem življenju krščanski socialisti, sem se odločil kot član JSZ javno razložiti naše hotenje in potrebe kakor tudi dolžnosti, ki jih zahteva od nas organizirano delavstvo.

Delo na strokovnem in gospodarskem polju

Po svojih pravilih in značaju smo strokovna organizacija, ki hočemo nuditi svojim članom one pravice, katere gredo delavstvu po že določeni socialni zakonodaji. Kjerkoli so naše organizacije, delujejo in morajo delovati na tem, da se zakoni v prid delavstva upoštevajo in da se po njih ravna tako podjetnik kakor delavstvo. Prav gotovo je, da se podjetja branijo dati delavstvu ono, kar mu zakon daje, in to z različnimi izgovori. V tem primeru je tudi gotovo, da organizacija nastopi in to za delavstvo zahteva.

Tu nastane boj med podjetjem in organizacijo. Ta boj povzroči po trmoglavosti podjetnika stavko, do katere ima delavstvo pravico po zakonu. Seveda v takem primeru organizacija ne gleda, kateremu svetovnemu nazoru pripada podjetnik, saj ve, da so vsi člani svojih gospodarskih združenj brez razlike in pripadnosti. Boj organiziranega delavstva je seveda v takem primeru sredstvo za doseg pravice.

Kakor na delodajalski strani ofenzive ni v naziranju razlike, tako je tudi mi delavci v tej zvezi

ne poznamo. In boj dveh smeri, ki sta včasih istega svetovnega naziranja, se vrši za zmago. Delavstvo za svoj zaslužek in življenje, podjetnik pa za svoj obstoj in dobiček. Delavstvu se pri tem očita komunizem, podjetnika se pa največkrat označi za socialnega in nezmožnega, da ugoditi delavskim zahtevam. Dostikrat se zatrjuje, da bo podjetje propadlo, da ni naročil in podobni izgovori. Nikoli se pa resno ne pregledajo njegovi poslovni računi in izkazane bilance. Le delavstvo je tisto, ki zahteva nekaj, kar mu ne pripada, pa čeprav je plačano na uro z 1.50 Din ali še manj.

Delavstvu v JSZ se očita komunizem, podjetnika se pa pomiluje in ščiti. Na drugi strani se pa ustvarja brezposelnost, ki pa je nikdo ne vidi, nastaja glad in nezadovoljstvo. Gotovo je, da to povzroča podjetnik in s tem širi komunizem, pa je kaznivo to povedati, delavca označiti za komunista pa je menda državotvornost in nacionalno delo.

Moram pa tudi ugotoviti, da, če vidim izkazani dobiček podjetja 5 ali 10 milijonov, na drugi strani pa delavstvo obubožano in polovico delavskih družin radi pomanjkanja hrane tuberkuloznih, je potem mirnim potom nemogoče priti do skupnega krščanskega solidarizma. Po tem načelu bi smel delavec v sedanji družbi samo gladovati, podjetnik pa mu ukazovati in ga trpinčiti do njegove smrti. Tako razume solidarizem podjetnik, delavstvo pa naj ga uvažuje, pa čeprav od pomanjkanja umira. Tukaj je naša krščanska dolžnost in

godbe se bodo v kratkem določile, veljajo pa od časa, odkar je po zapisniku stopila kolektivna pogodba v veljavo. Vse članstvo opozarjamo, da bo odslej imela naša skupina poseben prostor za sprejemanje pritožb in to vsako nedeljo ob določenem času in prostoru. Za enkrat se bodo v nedeljo, dne 26. jan., dopoldne sprejemale pritožbe v posebni sobi gostilne Bunkeš v Sr. Jaršah. Pridemo naj, če le mogoče vsi, delavci in delavke, ki so bili doslej odpuščeni, kakor tudi oni, ki imajo kakve pritožbe zaradi dela samega, plače itd.

Celjsko okrožje

Celje. V nedeljo 26. jan. imamo sestanek ob 9 dopoldne v Del. zbornici, Člani, članice: dolžnost naša je, priti na sestanek! Točno in vsi! — Obravnavali bomo vprašanja, ki se tičejo celotne organizacije!

Iz centrale

Po izvršenih volitvah delavskih obratnih zapornikov naj vse zveze in skupine skličejo redne letne občne zборе, ki se imajo vsako leto vršiti v februarju in marcu.

Pri tem naj upoštevajo to, da se ima vsak občni zbor 14 dni prej objaviti v »Del. Pravici«. Načelstvo JSZ.

Iz življenja človeka

Kdo si ti, o človek, ki noč in dan delaš in se trudiš v potu svojega obraza? Ko pa gledaš uspeh dela svojih rok, ga hvališ in povišuješ, mu skladaš pesmi, ga častiš, bolj nego Onega, ki te je ustvaril. On, ki te je ustvaril, te je ustvaril po svoji podobi! Ako je temu tako, zakaj je danes toliko zla na zemlji, ko je vendar Bog dal tebi, o človek, vse, kar je na zemlji. Zakaj toliko ubojev, umorov, tatvin, varanja, sovraštva, prešustva, zvižaje, ošabnosti, po drugi strani uničevanje zemeljskih dobrin in izkoriščanje svojega bližnjega. Kje je sedaj, o človek, podoba Onega, ki te je ustvaril. On je sama ljubezen in tudi njegova postava pravi: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« O človek, tega se spomni z vsem svojim srcem, imel boš uspeh in dosegel cilj, po katerem hrepeniš vse življenje. Tako pa, ker si v službi »samoljubja« in praviš: »Jaz sem in nikogar ni nad menoj,« in na podlagi krutega izkoriščanja daješ zemeljske dobrine svojemu bratu. Posledica tega je na milijone tvojih bratov v pomanjkanju, na milijone bratov brez dela, na milijone bratov brez doma. Vedi pa, o človek, da je bilo rečeno pred 1900 leti: »Karkoli sebi ne želiš, ne stori drugim.« Toda postal si gluha za pravico in resnico, zato pa drviš v pogubonosno razdejavanje, katerega posledica bo smrt. Po bo kdo rekel, da se le enkrat živi. Ali ni takih danes mnogo? Zakaj? Zato, ker človek živi brez cilja, vdan popolnoma materijalizmu, da zadosti svojemu pohlepemu poželenju.

Pa bo zopet kdo rekel, saj imamo v svetu polno človekoljubnih društev, zato da pomagajo vsem tistim, ki jih doleti kakršnakoli nesreča. Da, dobro

Ponosni smo

Jesenice, 20. januarja.

»Delavska Pravica« je strokovni list. Vendar bi storili napako, ako ne bi na tem mestu omenili dogodka, pri katerem bodo imeli važno nalogo štirje jeseniški delavci — naši fantje, katerim posveča meščansko časopisje vso pažnjo.

Prihodnji mesec bodo v Garmisch-Partenkirchen mednarodne zimsko-sportne tekme. Smolej, Znidar, Praček, Jakopič so imena, ki so športni javnosti že znana. Zato ni nikdo iznenaden, da je poleg drugih znanih tudi tem štirim delavcem poverjeno braniti jugoslovansko trobojnico v mednarodnem sportnem svetu. Ponosni smo na to. Zdrav duh v zdravem telesu, to je vaše geslo, fantje, zato uspehi niso izostali. Velike so bile žrtve, treba se je bilo odreči fantovskim zabavam, ki so mnogim strast, čeprav v osebni in delavski skupnosti v pogubo. Pravi sportniki! Kot delavci v organizaciji, kot športniki vztrajni in disciplinirani! Resnost, s katero vršite to fantovsko veselje, nas navdaja s pogumom, da boste poverjeno nalogo častno vršili.

Nesite s seboj zavest, da bo tudi delavska javnost stalno v mislih pri vas na tekmah. Mi delavci se bomo še posebno veselili uspehov svojih stanovskih tovarišev!

je to, in tudi lepo, ako pa pogledaš bolj globoko, boš opazil borbo in zopet borbo za življenje. Ko se pa boriš, bojuj se dostojno in pri tem spoznavaj samega sebe, ovrzi zlo, oprimi se dobrega, bojuj se za pravico, kajti vse drugo ti bo dano, kar potrebuješ.

Rekli smo že zgoraj, da je Bog ljubezen. Sedaj pa, ako se borimo za pravico in resnico, združeno z ljubeznijo, in sicer ljubeznijo, ki je dobrotljiva, ki ni nevoščljiva, se ne hvali, se ne napihuje, se ne veseli krivice, ampak veseli se resnice in pravice.

Zato naj ne bo beseda samo na papirju napisana, ampak sprejmi jo v srce in povzdigni glas proti samoljubju, ki je v tebi in premašal boš duha, ki te vodi v sužnost. Danes nimaš bolj zanesljivega orožja za borbo kakor je čista pravica, resnica in ljubezen. Delavec.

Nedvoumno pojasnilo

Kot bivšemu članu Delavske zveze, Te prosim, dragi urednik, da mi dovoliš dati glede sostrskih občinskih volitev tole pojasnilo:

I.

»Jugoslovanska radikalna zajednica« je politična stranka, v katero vstopajo vsi tisti Jugoslavlani, ki stojijo na načelu državnega in narodnega edinstva in ki imajo zaupanje do sedaj vodilnih državnikov. JRZ je pa prostovoljna organizacija in noben državljan, tudi uradnik, ni siljen,

da bi moral vstopiti v to stranko. Vsakdo ima pravico vstopiti tudi v kako drugo priznano politično organizacijo ali pa v nobeno.

V JRZ sede poleg državljanov pravoslavne veroizpovedi tudi mohamedanci, poleg framazonov tudi katoličani. Je to stranka, ki sloni na načelu verske strpnosti in ni versko v nobeno stran usmerjena, v njej imajo po načelu »brat je mio koje vere bio« prostora vse veroizpovedi in vsa svetovna nazorna prepričanja, zato ta stranka ni izrazito ali izključno katoliška stranka in je tedaj katoličanom dano na prosto voljo, v njo stopiti ali ne. Tudi katoličani ne greše proti svojemu verskemu prepričanju ali disciplini, če v to stranko ne vstopijo ali če vstopijo v kako drugo politično stranko.

Noben sklep bivše Slov. ljudske stranke ali njej priključenih organizacij (obrtne, kmetijske, delavske zveze) ne obstoji, po katerem bi bivši pristaši SLS bili dolžni stopiti v JRZ, zato ne greši bivši pristaš SLS proti strankini disciplini, če ne vstopi v JRZ, ali če ne voli njenih kandidatov.

JRZ ni ne izrazito socialna, ne izrazito delavska stranka. Po njenem dosedanem delu bi jo človek sodil prej v obratnem smislu, zato delavec ne greši proti delavski disciplini, če v to stranko ne vstopi.

Ni tedaj razloga, zakaj bi slovenski katoliški delavci, ki so bili včasih pristaši SLS, morali vstopiti v to stranko in morali voliti njene kandidate. Otroško preprost je zato, kdor se razburja, če slovenski katoliški delavci ne derejo slepo v JRZ ali če v kateri občini postavijo lastne kandidate ali se odločijo za volitev kandidatov, ki niso JRZ.

II.

Ljudje, ki so vodili bivšo SLS in ki vodijo danes slovenski del JRZ, so že skoraj pred desetimi leti odtegnili strokovni organizaciji katoliškega delavstva v Sloveniji vsako gmotno podporo in uvedli proti njej finančni in moralni bojkot. Izza zadnjih volitev v delavsko zbornico je ta krog začel tudi dejansko napadati do tedaj edino organizacijo katoliškega delavstva, tudi z obrekovanji, in je končno ustanovil še konkurenčno strokovno organizacijo, vse z namenom, da uniči JSZ in to samo zato, ker je organizirano delavstvo odklonilo varuštvo ljudi, ki jim je strokovna organizacija samo sredstvo za njihovo politično udejstvovanje.

Zato je zelo drzno, če se kdo razburja, da organizirano delavstvo ne gre slepo volit kandidatov tistih ljudi, ki rušijo njihovo strokovno organizacijo.

III.

JSZ je samo strokovna in strogo nepolitična organizacija, zato je grdo in nekatoliško obrekovanje, če kdo trdi, da svojim članom pošilja politične okrožnice. Provokatersko pa je, pozivati jo k izjavi o navodilih, ki naj bi jih dala svojim članom glede občinskih volitev, ker takih navodil nikdar in nikomur ni dala. Vsak zaveden katoliški strokovničar ve brez navodil, kako se mora pravilno politično obnašati, da bo njemu in njegovemu stanu v prid ter v skladnosti z načeli katoliške cerkve.

To in ono

Kranj. Poročil se je naš agilni tovariš in bivši predsednik skupine JSZ Martin Benedik z gđ. Terezijo Špehar, ki je tudi delavna članica naše skupine. Mnogo sreče!

»Kako se korumpira javna riječ«. Pod tem naslovom je izšel 2. zvezek biblioteke »Problem Bata«, ki izhaja v Osijeku. S to knjižico smo dobili zanimive vpogled v delovanje našega tiska, ki pod vplivom visokih denarnih zaslužkov propagira za Bato na škodo vsega našega domačega čevljarkega stanu. Knjižica priobčuje zanimive dokumente o hrvatskih meščanskih listih. V tem pogledu bi bilo prav zanimivo obdelati nekoliko naše slovenske liste, ki prodajajo naše male ljudi v korist velekapitalistu Bati. Med temi meščanskimi listi vidimo tudi naše del. časopisje (n. pr. Delavska Politika, Delavec) in druge, ki imajo vedno polno lepih besed o skrbi za narodov blagor. Ali ni n. pr. zelo zanimivo, če v takem listu vidiš pretakati krokodilove solze o bednem stanju naših obrtnikov, na zadnji strani pa kričeč Batov oglas? Naše geslo mora postati: Listov, ki na tak način prodajajo našega malega človeka, pošteni in zavedni delavci ne bodo ne naročali ne brali! — Gornja knjižica se dobi za 3 Din pri Zvonimiru Kulundžiču, ur. B. P. B., Osijek V., Dunavska 19. — Priporočamo!

KNJIGOTISK
BAKROTISK
KLIŠARNA

LITOGRAFIJA
KAMENOTISK
OFFSETTISK

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

LJUBLJANA • KOPITARJEVA 6
ILUSTRACIJE IN KLISEJI DAJO REKLAMI
SELE PRAVO LICE. - ZA REKLAMO V VISOKIH NAKLADAH UVAŽUJTE LE OFFSETTISK, KI JE DANES NAJCENEJŠI!